

Vis maior tájékoztató

Aszály – 2026

A 2026-os év az agrárium számára ismét rendkívül kedvezőtlen időjárási körülmények között indult, mivel a tavaszi időszakban kialakult jelentős csapadékhiány az ország csaknem teljes területén súlyos aszályhelyzetet eredményezett. A tartós nedvességhiány következtében számos szántóföldi kultúrában a vetések kelése elmaradt vagy csak részlegesen valósult meg, a kikelt állományok fejlődése pedig jelentősen visszamaradt. A kialakult helyzet komoly termelési kockázatot jelent a gazdálkodók számára, amely az idei terméseredményekre és a mezőgazdasági vállalkozások gazdasági stabilitására egyaránt kedvezőtlen hatással lehet.

Felhívjuk azon gazdálkodók figyelmét, akiket az aszályhelyzet következtében nem vagy várhatóan nem tudnak teljesíteni egyes támogatási feltételeket, hogy a vonatkozó szabályozásnak megfelelően tegyék meg a szükséges vis maior bejelentést, hogy az esetleges jogkövetkezmények alól mentesüljenek. Fontos megjegyezni, hogy az agrárkár-enyhítési rendszer keretében tett **kárbejelentés nem minősül vis maior kérelemnek**, azt külön szükséges megtenni.

Az alábbiakban összefoglaljuk a gazdálkodók számára az aszályval kapcsolatos vis maior bejelentésekkel kapcsolatos legfontosabb információkat, illetve gyakori példák felsorolásával kívánjuk segíteni a szabályok értelmezését.

Aszálynak minősül:

az a kedvezőtlen időjárási jelenség, amelynek során a kockázatviselés helyén az adott növény vegetációs időszakában harminc egymást követő napon belül

- a lehullott csapadék összes mennyisége a 10 millimétert nem éri el, vagy
- a lehullott csapadék összes mennyisége a 25 millimétert nem éri el és a napi maximum hőmérséklet legalább tizenöt napon meghaladja a 31 °C-ot.

Az országban a fenti kritériumnak való megfelelés időben és területileg folyamatosan változik, azonban megállapítható, hogy az ország szinte teljes területét már érintette az idei év valamely időszakban. Erre tekintettel az agrárminiszter közleményben ismerte el 2026. április 1. és május 12. közötti időszakra az országos vis maior helyzet bekövetkezését, 3 járás kivételével.

Az aszály fennállásának megállapítása kapcsán az agro.met.hu adataira lehet támaszkodni.

A mezőgazdasági termelő vis maior bejelentést **annak bekövetkezésétől számított 21 napon belül teheti meg**. Amennyiben az április 1. és május 12. közötti időszakban bekövetkezett aszály miatt tesz vis maior bejelentést a mezőgazdasági termelő, úgy nem szükséges az aszály fennállását igazoló dokumentumot csatolnia, tekintettel az említett miniszteri közleményre, amely az alábbi linkre kattintva érhető el: <https://kap.gov.hu/news/2026-05-15/171811/az-agrar-es-elelmiszergazdasagert-felelos-miniszter-kozlemenye-az-aszalykar>

Ugyanakkor az aszály és annak hatásai nem szűntek meg feltétlenül május 12. után sem. Az év során kialakulhat újabb olyan helyzet, amikor a miniszter ismételt közleményben ismeri el az aszály bekövetkeztét. Lényeges, hogy a mezőgazdasági termelő akkor is benyújthat vis maior

kérelmet, ha nincs országos, miniszteri közleményben elismert aszályhelyzet, de az ő területein igazolhatóan fennállnak a vis maior körülmények.

Ezért előfordulhatnak olyan esetek is, amikor a vis maior bejelentésre egy későbbi időpontban kerül sor, a vis maior esemény (jelen esetben az aszály) lezárultával. Ennek megfelelően a Magyar Államkincstár felé két különböző felületen is benyújtható a vis maior kérelem:

- amennyiben a vis maior esemény már lezárult, és a termelő fel tudja mérni a vis maior esemény miatt nem teljesülő támogatási feltételeket, akkor az Egységes Kérelem webes felületén keresztül, a vis maior esemény záró időpontját is megadva teljeskörű vis maior kérelmet nyújthat be;
- amennyiben a vis maior esemény elkezdődött, de még nem ért véget, célszerű a mobilGAZDA alkalmazáson keresztül megtenni a bejelentést. Itt ugyanis – többek között georeferált fotók akár többszöri beküldése mellett – lehetőség nyílik úgy benyújtani a vis maior kérelmet, hogy annak záró időpontját nem rögzíti a termelő – hanem majd csak akkor, amikor az ténylegesen véget ér.

Ismételten emlékeztetünk, hogy az agrárkár-enyhítési rendszer keretében tett **kárbejelentés nem minősül vis maior kérelemnek**, azt külön szükséges megtenni.

A vis maior bejelentése előtt érdemes átgondolni, hogy az aszály következtében mely támogatási kötelezettségvállalások teljesítése lehetetlenült el, hogy az érinti-e esetleg a vetésszerkezetét, illetve hogy tervez-e felülvétést, vagy újratelepítést, hiszen a bejelentésben ezek megjelölése is szükséges. Amennyiben a vis maior esemény következtében egy adott támogatási feltételt a mezőgazdasági termelő nem tud teljesíteni, úgy mentesülhet a nem teljesítés jogkövetkezménye alól.

Fontos, hogy önmagában az aszályhelyzet fennállása nem szükségszerűen eredményezi a kötelezettségek alóli mentesülést, hiszen a termelőnek az esemény elhárítása, következményeinek mérséklése érdekében az adott helyzetben általában elvárható gondossággal kell eljárnia. Pozitív döntés abban az esetben születethet, ha a termelői intézkedések ellenére sem lehetséges a kár elkerülése, vagy azt csak aránytalan mértékű beavatkozással lehetett volna elhárítani. A kérelmet a Magyar Államkincstár annak minden körülményét vizsgálva bírálja el.

Az aszály következtében esetlegesen nem teljesülő egyes feltételek vizsgálatához az Agrár- és Élelmiszergazdaságért Felelős Minisztérium az alábbi – nem teljes körű – példákkal kíván segítséget nyújtani:

I. Feltételelesség

A **feltételelesség kapcsán** több előírás teljesítését is megnehezítheti az aszály. Tipikusan ilyen eset lehet a **minimális talajtakarásra** irányuló 6. sz. HMKÁ előírás vagy a vetésváltást/terménydiverzifikációt célzó 7. sz. HMKÁ előírás.

A 6. sz. HMKÁ keretében a nyár legszárazabb, legforróbb időszakában (július 15. és szeptember 30. közötti időszakban) kell gondoskodni a talajfelszín takarásáról. A legjobb szándék és a legnagyobb igyekezet ellenére is előfordulhat, hogy az aszály miatt nem kel ki pl.

az a másodvetés, amivel a gazdálkodó takarni szándékozta a talajfelszín a július elején lekerülő kalászos gabonája után.

Hasonló módon az aszály következtében meghiúsulhat a **terménydiverzifikáció** egy olyan gazdaságban, ahol a május 01. és szeptember 30. közötti időszakban egy – vagy akár több – növény nem kel ki; vagy ha ki is kel, annak gazdaságos fenntartása lehetetlen.

Mindkét esetben a vis maior kérelem eredményes elbírálása érdekében lehetőség szerint kerüljön csatolásra a vetőmag számla, kiegészítve a mobilGAZDA alkalmazás segítségével az aszály kezdetén még a területen lévő növényekről készült növénykultúráról készült georeferált fényképpel.

II. Agro-ökológiai program (AÖP)

Az **AÖP keretében** a gazdálkodó önkéntesen vállal ökológiai szempontból kedvező gyakorlatokat a különböző földhasználati kategóriákban (szántó, gyepek, állandó kultúra). A gyakorlatok között több olyan is található, amelyek teljesítése az aszály, mint vis maior ok miatt ellehetetlenülhet a nyár folyamán.

Különösen azon gyakorlatok esetében állhat meg a vis maior kérelem, ahol a teljesítés konkrét időponthoz vagy időszakhoz kötődik. Az alábbi felsorolás nem tételes, mindazonáltal tartalmazza a leggyakoribb, egyszersmind legéletszerűbb eseteket:

- Az AÖP keretében önkéntesen vállalt, **emelt szintű terménydiverzifikáció** teljesítését megakadályozhatja az aszály azáltal, hogy az elvetett szaporítóanyag nem kel ki egyáltalán; vagy csak olyan mértékben kel ki, ami nem tekinthető teljesértékű növényállománynak, ezáltal a hagyományos másodvetés, az ökológiai jelentőségű másodvetés, valamint a zöldtrágyázás céljából vetett másodvetés teljesítésének megvalósítása meghiúsul.
- A **nem termelő területek** (ökológiai jelentőségű másodvetés, nitrogénmegkötő növények, talajtakarásos parlag) tárgyevi létesítésére és fenntartására irányuló gyakorlatok teljesítését ellehetetlenítheti az, hogy az elvetett szaporítóanyag nem kel ki megfelelő arányban.
- A talajtakarás szántóterületen gyakorlat esetén a talajtakarást biztosító takarónövény nem kel ki a megfelelő csapadék hiányában. Nincs szükség vis maior bejelentésre abban az esetben, ha a gazdálkodó úgy dönt év közben, hogy az aszály miatt nem veti el a takarónövényt, hanem megtartja a főnövény tarlóját.
- A **gyepek földhasználati kategóriákban** vállalható gyakorlatok közül a **legeltetésre** irányuló teljesítése hiúsulhat meg leginkább az aszály miatt, hiszen a kiszáradt időszak akár több hónapig elhúzódhat. Ilyenkor pedig kifejezetten káros is lehet a terület „járata” amellet, hogy legelni sem tud értelmezhető mennyiségben az állat. A **kaszálásra** irányuló gyakorlatok esetében az extenzív gyepek legalább évi egyszeri kaszálása gyakorlat keretében május 1. és szeptember 30. közötti időszakban történő kaszálásnak kell megvalósulnia. Amennyiben az állomány kiszáradt, a kaszálás meghiúsulhat ezen időszakban.
- Az **állandó kultúrák** esetében vállalható gyakorlatok közül leginkább a **sorköztakarásra** irányuló teljesítésében okozhat nehézséget az aszály, még hozzá úgy, hogy az elvetett vagy eltelepített sorköztakaró növény nem kel ki; vagy ha kikelt, akkor a szélsőséges körülmények miatt részben vagy egészben kipusztul, megsemmisül. Ugyanis a sorköztakarásos gyakorlatok keretében

○ amennyiben a sorköztakarás egyéves növények vetésével történik, a sorköztakaró növénynek vagy maradványainak a tárgyév május 1. napjától szeptember 30. napjáig terjedő időszakban a területen kell lennie, amennyiben a sorköztakarás évelő növényvel vagy gyepel történik, akkor a tárgyév teljes egészében a területen kell lennie a növénykultúrának.

III. Termeléshez kötött támogatások

A termeléshez kötött támogatások kapcsán az alábbi feltételek teljesülése ütközhet nehézségbe:

- **Minimális hozam előírása:** rizs esetében 2,5 tonna/hektár, szemes fehérjenövények esetében 1 (pl. szója), illetve 2 tonna/hektár.
- Több jogcím esetében feltétel, hogy **a gazdálkodó köteles a növényt a virágzás kezdetéig megőrizni**, ami súlyos aszályhelyzet esetén megghiúsulhat (érintett jogcímek: zöldség, ipari zöldségnövény, ipari olajnövény).
- Szálas növények esetén évente egy alkalommal szeptember 30-ig le kell kaszálni a növénykultúrát, amennyiben a növények nem kelnek ki, vagy kisülnek, a kaszálás nem tud teljesülni.
- Zöldség támogatás esetén a növények nem kelnek ki vagy kisülnek, ezáltal nem készíthető el a növényről a támogatás egyik alapját képező fénykép.
- Cukorrépa esetén a szerződéses feltételek szerinti mennyiséget nem sikerül megtermelni vagy teljesen megsemmisül az ültetvény.
- Gyümölcs támogatás esetén a növények kipusztulnak, és nem sikerül teljesíteni a minimális tőszámvállalást.

A vetést követően a növénynek a területen tartása megghiúsul, mert a növény kisül vagy megsemmisül, ezáltal a zöldség, ipari zöldség, ipari olajnövény támogatásban vállalt 14 napos területen tartási kötelezettség nem teljesíthető.

IV. Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések és Ökológiai gazdálkodás támogatása című felhívások

Az Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések c. felhívás (AKG) kapcsán is lehetnek olyan vállalatok vagy előírások, amelyek teljesítése nehézségbe ütközhet az aszály miatt.

A szántós tematikus előírás csoportok esetén nem támogatott a talajtakarás nélküli pihentetett területhasznosítás, ugyanakkor előfordulhat, hogy az aszály miatt a terület hasznosítása talajtakarás nélküli pihentetett terület lesz. Felhívjuk a figyelmet, hogy ha a kedvezményezett az adott évben a vis maior kérelem keretében talajtakarás nélküli pihentetett területhasznosítást jelöl meg, akkor az adott terület az adott naptári évben egyéb kultúraként kerül figyelembevételre a vetésszerkezeti előírások teljesítésének vizsgálatánál. Előfordulhat, hogy a talajtakarás nélküli pihentetett terület miatt a kedvezményezett nem tudja teljesíteni az alábbi vetésszerkezeti vállalásait.

- A vállalással érintett területeken a szálas pillangós takarmánynövény, a zöldugar és a méhlegelő együttes aránya évente legalább 20 % legyen, úgy, hogy a zöldugar és/vagy a méhlegelő aránya a vállalással érintett területeken évente elérje legalább az 5 %-ot.
- A tematikus előírás csoporttal érintett teljes területen szálas pillangós takarmánynövény, zöldugar és/vagy méhlegelő termesztése, vagy a következő vetésszerkezet betartása fővetésű növények tekintetében: legalább 20 % kalászos gabona, legalább 20 % szálas

pillangós takarmánynövény vagy azok keveréke, legalább 20 % zöldugar és/vagy méhlegelő, legfeljebb 25 % egyéb kultúra.

Ez esetben a vis maior bejelentésben ezt külön szükséges feltüntetni. A vetésszerkezeti vállalások alól akkor mentesülhet a kedvezményezett, ha a vis maior esemény előtt a vállalással érintett területek vetésszerkezeti aránya megfelelt az előírt arányoknak.

A zöldugar vagy méhlegelő hasznosítás megállapítása (megfelelő fajösszetétel, hiányos kelés vagy kelés hiánya) tekintetében is lehet akadályozó tényező az aszály.

Azon vállalások esetén, amelyeket a kötelezettségvállalási időszak 5 éve alatt egyszer kell teljesíteni, a 2026. évi aszály nem jelent mentesítést a vállalat teljesítése alól. Ilyen vállalat például:

- A kötelezettségvállalási időszak 5 éve alatt legalább egy alkalommal zöldtrágyanövény termesztése és bedolgozása vagy istállótrágya-, vagy biogáz iszap kijuttatása.
- Kötelezettségvállalási időszak alatt további egy alkalommal zöldtrágyanövény termesztése és bedolgozása vagy istállótrágya-, vagy biogáz iszap kijuttatása.
- A kötelezettségvállalási időszak alatt legalább egy alkalommal a területen képződő melléktermékek (különböző szalma- és szármagadványok) bedolgozása a talajba.

Gyep földhasználati kategória esetén az alapvállalatok között szerepel, hogy a gyepet hasznosítani kell kaszálással vagy legeltetéssel. Ha a tábla hasznosítása kaszáló, akkor a hasznosítási kötelezettségnek évi egyszeri kaszálással lehet eleget tenni, amit a legkorábbi kaszálási idő után lehet megtenni tárgyév utolsó napjáig bármikor. Ha meghiúsul a kaszálás, vis maior bejelentést lehet tenni. Legelő hasznosítás esetén szintén lehetőség van vis maior bejelentésre, ha az aszály miatt ellehetetlenül a legeltetés.

Fontos megjegyezni, hogy mind az AKG, mind az Ökológiai gazdálkodás támogatása c. felhívás esetén, ha a kötelezettségvállalási időszak 5 éve alatt egy adott kötelezettségvállalással érintett terület (KET) vonatkozásában legalább három évben elfogadott vis maior körülmény miatt nem történik meg az előírásainak megfelelő hasznosítás, akkor az adott KET a támogatásból a területre addig felvett támogatási összeg visszafizetésének kötelezettsége nélkül kizárásra kerül.

Felhívjuk a gazdálkodók figyelmét, hogy a fentiekben ismertetett esetek példaként szerepelnek, azokon túl, fent nem ismertetett kötelezettségvállalások megvalósítása is nem várt akadályokba ütközhet az aszály következtében, így a vis maior bejelentés megtételekor a mindenre körültekintően szükséges eljárni.

A vis maior bejelentés megtételében a gazdálkodók számára hatékony, kellő szakmai segítséget tudnak nyújtani a falugazdászok.